

LARY

Nr 1
April 2003

FÖR STRUP- OCH MUNHÅLECANCER

Glad Påsk

Tonsillcancer
Sidan 6-7

"Säg mig
böver doktorn"
Sidan 12-13

Umeås första
professor
Sidan 14

ÖNH-sjuksköterskor
på utbildning i
Tammerfors
Sidan 6-7

En förening har
hittat sin "Pärla"
Sidan 16-18

Taltjänst och teletal
Sidan 14

LARY

Ärgång 30 • Nr 1-2003

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET
KANSLI & REDAKTION

Barks Väg 14, 170 73 Solna

TEL. 08-655 83 10 - FAX. 08-655 46 10

TEXTTEL. 08-655 43 20

E-POST laryngforbundet@telia.com

PG 85 17 54-2 - BG 5703-3573

HEMSIDA: www.laryngforbundet.nu

ANSVARIG UTGIVARE Bo Persson

REDAKTÖR Bo Zachrisson

MEDARBETARE I REDAKTIONEN

Kerstin Wähler,

Gunnar Schneider

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Bo Persson

Övre Hantverksgatan 20 A

831 36 Östersund

TEL. 063-12 30 41

MOBIL 070-512 51 96

E-POST bo.persson.laryng@telia.com

GRAFISK FORM

Gunnar Schneider

E-POST schneider@chello.se

TRYCK

SCR Konst- och Kvalitetstryck AB

MATERIAL

till tidningen sänds till:

Svenska Laryngförbundet

Barks väg 14, 170 73 Solna

Märk kuvertet "Lary"

Redaktionen förbehåller sig rätten att

redigera insänt, ej beställt material.

Insänt material returneras

endast på begäran.

Eftertryck och citering är tillåten

om källan anges.

ANNONSER

1/1 sida färg 7.000:-

1/1 sida i svart 5.000:-

1/2 sida i svart 2.750:-

1/4 sida i svart 1.500:-

Spalt 56x265 mm 2.250:-

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

ORDFÖRANDE Gunnar Persson

Barks väg 14, 170 73 Solna

TEL. 08-655 40 01

E-POST laryngfonden.kansli@telia.com

POSTGIRO 90 02 02-3, 91 82 58-5

BANKGIRO 5936-5338

I N N E H Ä L L

2-3 Gert Hall

Memorandum

4-5 ÖNH-sjuksköterskor

på utbildning i Tammerfors

6-7 Tonsillcancer finns det?

8 Sonja Berg 90 år

En hyllning från Göteborg

Rätt skall vara rätt

Fel bild i förra numret

Vart tog krysset vägen

Svar till insändare

9 En förening på frammarsch

sammankomst i Umeå

10 En julkhälsning

Från Hallandsföreningen

Samma dag och samma år

Det skall vi fira

11 Julbord på Blå Korset

Uppsalaföreningen firar Lucia

30 år som förening

Linköpingsföreningen firar

Insamling av Servox

En insats för Estlands larynger

12-13 Säg mig, sover doktorn

Gösta Bergqvist kåserar

14 Umeås första professor

i logopedi installerad

Hemsidan ute på Internet

Gör ett besök på vår nya hemsida

15 Taltjänst och Teletal

Tolkcentralen berättar

16-18 Stockholmsföreningens "Pärla". Har sina möten

i 1700-tals miljö

Gert Hall

För kännedom till alla medlemmar i SLF, bar jag den svåra uppgiften att meddela att vår käre medlem sedan många år GERT HALL insomnade lugnt i sitt hem den 22 januari efter en tids sjukdom. Gert var under många år kassör och drivande kraft i föreningen. Det är ett stort tomrum Gert lämnar efter sig, och vi saknar honom oändligt mycket.

Jordfästningen ägde rum i Trelleborg den 6:e februari. Närmast sörjande är Karin med sönerna Peter och Johan, släkt och vänner, medlemmar ur Södra Sveriges Laryngförening. Från Laryngfonden och Laryngförbundet deltog förbundsordförande och ledamöter i styrelserna.

Laryngfondens vice ordförande Gunnar Persson höll ett gripande tal över Gerts bortgång och hans insatser under många år som drivande kraft inom Laryngfonden och Laryngförbundet. Kistan var omgärdad av många vackra blomsteruppsättningar från alla vänner kära och nära. Sörjd och saknad

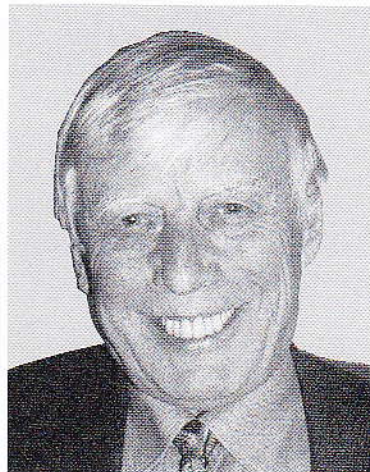
Södra Sveriges Laryngförening
Lennart Johansson
ordförande

SVENSKA
LARYNGFÖRBUNDET

- ♥ har ett tiotal läns- och regionföreningar runt om i landet
- ♥ bevakar och tillvaratar medlemmarnas intressen
- ♥ arbetar aktivt för att hjälpa medlemmarna tillbaka till ett meningsfullt liv
- ♥ ordnar rehabiliteringsseminarier och -resor
- ♥ har sitt kansli i Stockholm
- ♥ arbetar för att starta samtalsgrupper för både patienter och anhöriga antingen via sjukvårdspersonalen eller i lokalföreningarnas regi
- ♥ har regelbundet kurser för förbundets och föreningarnas förtroendevalda samt anti-rökinformatorer
- ♥ håller kontakt med myndigheter och serviceorgan
- ♥ ger ut tidningen (LARY) med aktuell information, artiklar och reportage
- ♥ tillhör Handikapporganisationernas Samarbetsorgan
- ♥ är en av huvudmännen i Cancerfonden
- ♥ har kontakt med motsvarande förbund i andra länder
- ♥ har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logoped, kurator och dietist
- ♥ har instiftat den fristående Stiftelsen Laryngfonden

MEMORANDUM GERT HALL

*Med stor sorg och saknad
har vi fått mottaga beskedet om
Gert Halls bortgång efter en längre tids ohälsa.
Gert Hall var en stöttepelare och en pådrivande kraft i
Svenska Laryngförbundet och var dess kassör i många år.
Han var dessutom hedersmedlem i SLF.
Sedan 1997 har han varit Stiftelsen Laryngfondens
ordförande där han var en stor klippa.*

*Strax innan Gert Hall blev sjuk blev han föreslagen
som kommunalråd i Trelleborgs kommun.
(Trelleborgs kommun att beklaga,
SLF och Laryngfonden att gratulera).
I sin civila gärning inom SJ var han tågklarare.
Han var dessutom nämndeman i 20-tal år,
och innehade ett tiotal förtroendeuppdrag.
En mycket pliktrogen och samvetsgran person,
både i det civila och i föreningslivet,
mycket omtyckt och respekterad människa.*

*Vi inom Svenska Laryngförbundet och
Stiftelsen Laryngfonden sörjer honom med stor saknad
och tackar för hans stora insats.*

Solna den 13 februari 2003.

Styrelserna för:

Svenska Laryngförbundet och Laryngfonden.

Bo Persson

Gunnar Persson

Utbildningsdagar för ÖNH-sjuksköterskor i Tammerfors, Finland.

– Rapportörer Seija och Kaarlo Vuolle –

Kongressanläggningen Tampere Hall

Den här artikeln riktar sig till dig som arbetar inom ÖNH-området i Sverige och vill komma i kontakt med kollegorna i Finland.

Under den XVI Nordiska kongressen för strup- och munhålecanceropererade i de Nordiska länderna samt Balticum under dagarna 19-22 september 2002 i Stockholm fick jag tillfälle att utöver den starka finska delegationen på åtta personer även träffa deras kvinnliga kontakt på sjukhuset i Tammerfors. Sjuksköterskan Siru Pöyry som arbetar på Tammerfors Akademiska sjukhus. Hon var inbjuden av Finska Laryngförbundets ordförande Erkki Veräla som också bor i Tammerfors.

Hon tackade ja för att hon ville träffa andra laryngektomerade från de Nordiska länderna samt lyssna på de fina föredrag som kongressdagarna innehöll. Dessa har redan presenterats tidigare, i den senaste LARY-tidningen, utförligt med bilder och kommentarer.

Alla i den Finska gruppen var mycket nöjda med kongressen i sin helhet även om svenska språket ibland ställde till problem. Senare kunde, med gemensamma krafter, de flesta av de uppkomna frågorna besvaras tillfredsställande.

Siru Pöyry visade sig vara en mycket energisk och beslutsam kvinna som får saker och ting att hända. Förutom att hon arbetar på Tammerfors Akademiska sjukhus är hon ordförande i Finska ÖNH-sjuksköterskeförbundet och därtill chefredaktör och ansvarig utgivare för deras tidning KORVALEHTI (ÖRON-TIDNING). Hon har varit drivande i bildandet av förbundet och tidningen.

Siru och Erkki har ett givande och fruktbart samarbete mellan TYAS, Finska Laryngförbundet samt föreningarna.

Samarbete över gränserna

Siru Pöyry har en längre tid haft en önskan om att på något sätt komma i kontakt och etablera ett samarbete med sina Svenska kollegor inom ÖNH-området.

Finska ÖNH-sjuksköterskeförbundet anordnade riksomfattande utbildningsdagar för sina medlemmar i Tammerfors den 24-25 oktober 2002. Hon ville att någon representant från Sverige inom ÖNH-området skulle delta i deras utbildningsdagar för att på så sätt sedan försöka etablera kontakter med olika sjukhus i Sverige.

Tiden var kort och frågan gick därför till logoped Gunilla Beling som arbetar på Uppsala Akademiska Sjukhus, är styrelsemedlem i SLF och som deltog på den nordiska kongressen. Gunilla är en mycket driftig och engagerad person i sitt arbete och skulle mycket väl vara lämpad för uppgiften.

Tyvär visade det sig att hon inte hade möjlighet att delta vid detta tillfälle. Dessutom kände hon på sig att hon inte skulle kunna tillgodogöra sig innehållet i föredragen för att allting skulle framföras på finska och ville därför avstå denna gång.

Hon föreslog istället att Kaarlo

Siru Pöyry, Kaarlo Vuolle och Seija Vuolle

och Seija Vuolle från Västmanlands Laryngförening var bättre lämpade att delta, dels för att de kunde finska och dels kunde rapportera i tidningen LARY. Det bestämdes att denna lösning skulle vara bra nog med hänsyn till den korta tid som fanns till förfogande för att hitta en lämplig deltagare.

Kaarlo och Seijas rapport

Här följer en liten rapport om utbildningsdagarna.

Tamperehuset i Tammerfors hade reserverats för utbildningsdagarna och det visade sig vara ett utmärkt val. Det är ett verkligen vackert och ändamålsändligt hus med väl tilltagna och utmärkta konferensutrymmen och utrustningar för de 200 deltagare som hade anmält sig till utbildningsdagarna.

Samtidigt hade läkarna från Finska Otolaryngologiförbundet sitt höstmöte i samma hus.

Högklassigt program

Utbildningsdagarnas program var som vanligt mycket högklassigt och presenterade även denna gång nya väletablerade behandlingsmetoder som man funnit ge bra resultat och som kunde ersätta äldre metoder och mediciner.

Tammerfors Akademiska sjukhus bedriver egen forskning och vidareutvecklar behandlingsmetoder som blir ledande inom många

av dessa i vårt sjukdomsområde. Läkarna inom sina specifika ämnesområden fick tillfälle att presentera resultaten i sina föredrag.

Här är föredragen i korthet

Picipanil vård. Ny vårdform där man avlägsnar blodådercancer-tumörer (hemangiom) i svåra ställen inom ÖNH-området. Specialistläkare inom cancervården Jussi Laranne berättade om denna nya behandlingsmetod som kommer från Japan. Finland är det enda land i Europa som samarbetar med Japanerna i detta område. Man har nått goda resultat och väntar sig mycket av denna metod i framtiden.

RFG ≈ Radiofrekvensbehandling. Ny metod som har fått stort användningsområde och man väntar sig mycket av denna metod i framtiden. Överläkare Juha Silvola presenterade materialet.

Användning av hypnos inom mun- och käkkirurgivården.

Specialistandläkare Jarmo Kotiranta informerade om ämnet i historisk perspektiv samt om dess tillämpning i dagens sjukvård.

Näsblödningens endoskopiska vård.

Specialistläkare Veli-Pekka Joki-Erkkilä redogjorde för metoderna som används idag.

Hur man använder rösten och hur man framställer den.

Läkare Juha Erkinheimo om hur vi formar rösten – inte i näsan eller skallen utan i munnen. Dess resonans och framställning.

Laryngförbundet

presenterade sig och berättade om

Erkki Lukander, Kaarlo Vuolle och Erkki Verälä

deras arbetsinsatser inom lasarettets väggar och i samhället samt bland sina medlemmar. Laryngförbundets ordförande Erkki Verälä och kollegan Erkki Lukander berättade om samarbetet och kontakterna med de lasarett som man redan etablerat samarbete med och som fungerade väl åt båda håll.

Det viktiga arbetet med tobaksinformationen inom skolorna och arbetet bland (för) medlemmarna.

De redogjorde för och visade hur en laryngektomerades vardag såg ut. Med alla de bestyr man hade och visade med rengöringssatsen hur det gick till.

En livlig diskussion utbröt då man, bland åhörarna, ansåg att det inte alls var lika enkelt som det hade sett ut då patienterna kom med rengjort och redan utbyt看 filter till mottagningen.

Emla- metoden

för bihålebedövning. Specialistläkare Veli-Pekka Joki-Erkkilä berättade om den nya Emla- metoden som han hade utvecklat och dess fördelar jämfört med de gamla metoderna.

Metoden är snabb och utan smärta och mycket lindrigare för patienten. Veli-Pekka provade metoden först på sig själv och fann den vara bra och nu har man hundratals nöjda patienter inom TAYS öronklinik. Nu har man börjat använda metoden även på de andra lasarettin inom landet. Metoden kräver dock mycket noggrann utbildning av personalen.

Diabetespatient på operationsbordet.

Sjuksköterskelärare Sari Härmä-Radriques informerade om de nya behandlingsmetoderna, medicinerna och om andra viktiga framsteg som man har utvecklat för diabetespatienterna. Ämnet är mycket aktuellt då Finland har den största förekomsten av diabetes av alla sorter i hela världen.

Att vara kollegial på arbetsplatsen.

Sjuksköterskelärare Annukka Häkämies och dramagruppen "HOVI-NARRIT" hade en allvarlig men samtidigt underhållande och rolig föreläsning om hur det kunde se ut på arbetsplatserna och vad man kunde

Skådespelare ur Dramatengruppen

göra åt detta. Publiken fick delta i utformandet av utgången i varje situation och dramagruppen fick ändra sitt beteende efter dessa instruktioner. Man fick mycket att fundera över men man lämnade salen med ett leende på läpparna.

Övrigt

Under rasterna kunde man besöka de olika utställningar som fanns i korridorerna och se och lära sig om de nyaste hjälpmedlen inom vårt område.

Så här kommer ni i kontakt med era finska kollegor i Finland:

Siru Pöyry har en E-mail adress som är bäst att använda vid första kontakten med henne:

sirupoyry@luukku.com
<mailto:sirupoyry@luukku.com>

Hon kan sedan förmedla kontakten till rätt person.

Alla som arbetar inom ÖNH-området är välkomna att ta kontakt med henne och man behöver inte vara utbildad sjuksköterska. Även andra utbildningar är välkomna t.e.x logoped, hörselspecialister och andra yrken där man arbetar inom ÖNH-området. Givetvis är det också en fördel att behärska finska språket.

Så tveka inte om du känner att det här är någonting för dig, utan ta kontakt. ■

Lycka till!
Seija och
Kaarlo Vuolle
Ordförande i Västmanlands
Laryngförening

Tonsillcancer...?

Finns det?

— Text: Gitte Stridlund, Foto: Jacob Forsell —

- Tonsillcancer. Inte ens ordet fanns i min sinnevärld.

Hur ska man kunna misstänka att man har
en sjukdom man aldrig hört talas om?

Nej, det var inte bara Birgitta Holm själv
som inte tänkte på cancer.

Det gjorde man inte i primärvården heller.

Birgitta hann besöka vårdcentralen både tre, fyra och fem gånger innan det stod klart att det inte handlade om någon vanlig halsinfektion. Därför dröjde de nästan ett halvår innan behandlingen kom igång - en bild som är ganska vanlig när det handlar om den här typen av tumörsjukdomar.

Det var i november 1998 som hon första gången sökte hjälp för sin onda hals och värken som strålade ut mot örat. I maj året därpå startade cytotatikabehandlingen för att först krympa tumören och förbereda för en fortsättning med både yttre och inre strålbehandling.

Nu, nästan ett och ett halvt år senare, är det svårt att tänka sig denna nätta och glada fyrabarnsmamma som en urlakad och avmagerad cancerpatient.

— Jag förlorade 15 kilo under behandlingen. Som tur var hade jag lite att ta av, berättar hon glatt.

Det är faktiskt ingen överdrift att säga att det lyser av glädjeglitter runt Birgitta som nu återgått till sitt heltidsjobb i speditjonsbranschen.

— Jag har aldrig mått så bra, säger hon och låter fullkomligt ärlig. Jag har väl alltid varit positiv, men nu är allting roligt. Precis allt!

Både Birgitta och hennes familj förmådde behålla lugnet under hela den krävande behandlingsperioden. Mycket tack vare det professionella omhändertagande de mötte vid Jubileumskliniken på Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg. -

Det var jätteviktigt

att få klar och rak information direkt. Det där papperet med behandlingsplanen blev min viktigaste livlina. Jag hade hela tiden en känsla av att "det blir jobbigt, men vi fixar det".

Inte förrän efteråt har Birgitta förstått att hon också haft lyckan att hamna hos en internationellt respekterad specialist på tumörsjukdomar i öron-näsa-hals-området. Det, säger hon, har gjort henne ödmjukt tacksam.

Eftersom Birgitta

bor på Hisingen åkte hon hem så ofta hon kunde och led med de långväga patienter som måste tillbringa all sin tid på sjukhuset.

— Det var det enda negativa. Vårdavdelningarna är så nedslitna och ofräscha och som ständigt illamående cancerpatient tål man ing-

Händerna är oöverträffade som instrument. "Det går att känna så små förändringar som tre millimeter", berättar läkaren Claes Mercke för Birgitta Holm och ger henne en snabb kram innan hon lättad ilar hem.

enting. Bara tanken på att dela toalett och dusch med andra får det att vända sig i magen. På hela avdelningen fanns bara två duschar.

Läkaren Claes Mercke håller med henne fullständigt. Finge han bestämma skulle patienterna få en både stilig och "lyxig" miljö som skulle kunna hjälpa till att hålla modet uppe.

För behandling mot cancer i öron-näsa-hals-området är krävande, det är inget att sticka under stol med.

Efter cytotatikabehandlingen fick Birgitta det som kallas för accelererad strålbehandling och ges två gånger om dagen i drygt fyra veckor. Det är en typ av intensivare strålning som ger besvärliga akuta biverkningar med brännblåsor och hyperkänsliga slemhinnor i mun och svalg. Ofta behövs smärtstillande för att patienterna överhuvudtaget ska få i sig någon näring.

— Jag levde på flytande och fick morfin för att få i mig de där näringspreparaten.

Det här var den vackra och varma sommaren 1999, något som trots allt hjälpte Birgitta.

"Ser jättefint ut". Vid efterkontrollen får Birgitta Holm veta att hennes svalg läkt ihop helt efter den tonsillcancer som upptäcktes

Jag låg i hängmattan

och tittade upp på all grönska. Jag njöt faktiskt av det vackra, trots att jag var helt slut när brachyterapi var över.

– Den formen av inre strålning var nog det jobbigaste. Jag vaknade upp med blod och slem i halsen, men som tur var hade jag fått så mycket smärtstillande så jag var rätt borta från verkligheten.

Birgitta beskriver det som att hon på allvar reste sig i november. Smakade riktig mat gjorde hon först vid jultid. Men sedan gick tillfrisknandet snabbt. Redan efter nyår började hon jobba halvtid, gick sedan upp till 75 procent och är nu tillbaka i livet på full tid. I alla bemärkelser.

– Jag fick otroligt mycket stöd under den svåra tiden. Släkt, vänner och arbetskamrater - alla var fantastiska. Och min man tog över hela ansvaret hemma. Jag var själv nogga med att tala öppet, utan att dramatisera. Det tror jag var viktigt för barnen. Jag försökte förmedla det hopp som sjukvårdspersonalen ingjutit i mig.

Birgitta har fortfarande

lite bekymmer med muntorrhet, en vanlig biverkan, men tycker hon klarar sig bra med tuggummi. Hon har blivit lite känsligare för vissa smaker och undviker syrliga frukter. Chips och godis går inte heller, saliven räcker helt enkelt inte till för sådant som är för torrt.

Vilket fått Birgitta att bli allmänt sundare, något hon knappast ser som ett problem.

– Men frukten kan jag sakna ibland.

Hon oroar sig inte för framtiden, men tycker det känns tryggt att komma på kontroll då och då.

Och hon upprepar en viktig erfarenhet:

– Informationen är halva behandlingen.

Reportaget har tidigare varit publicerat i Cancerfondens tidning Rädde Livet.

Gitte Strindlund

REDAKTÖR

E-POST:

gitte.strindlund@cancerfonden.se

Grattis Sonja Berg 90 år

Vi i Göteborgsföreningen vill gratulera Sonja som fyllde 90 år den 21 december 2002.

Hon är alltid så sprudlande glad och pigg och kommer alltid på våra möten.

Sonja har varit medlem i föreningen i över 30 år

Laryngföreningen i Göteborg

Rätt skall vara rätt!

Vi beklagar att en fel bild blev publicerad på en av föreläsarna på Nordiska Kongressen i Lary nr 3-4/2002. Pia Bergholm på sidan 16 blev tyvärr utbytt mot Hanna Melin som på det sättet blev avbildad två gånger.

Vi ber Hanna, men framförallt Pia om ursäkt och publicerar Pias rätta jag här.

Redaktionen

Insändarfråga:

Vad tog krysset vägen?

Hej

Som medlem i Laryngförbundet sätter jag stort värde på att få tidningen Lary. Det känns tryggt att läsa om hur andra cancerdrabbade har det och på så sätt inser att man inte är ensam om problemen.

Ett stående inslag i Lary har varit krysset i slutet av tidningen som Ragnar Sarin har stått

för. I nr 2/02 fanns dock inget kryss med. Jag trodde då att det var en tillfällighet men när jag nu har läst det senaste dubbelnumret 3-4/02 så finns inget kryss med där heller. Vad är orsaken till detta? Det är nog många läsare förutom jag själv som saknar kryssen.

Med vänlig hälsning

Bengt Johnsson

Svar till Bengt Johnsson

Ragnar Sarin, som gjorde korsordet, var en mycket bra redaktionsmedlem och vi i redaktionen saknar hans kompetens. Han har dock själv valt att inte delta i redaktionsarbetet.

Redaktionen förhoppning är att vi snart skall kunna erbjuda läsarna någon typ av korsord i Lary.

Laryredaktionen

En förening på frammarsch

Från en sammankomst i Umeå januari 2003

**Föreningen Norra Sveriges
Laryngförening, Umeå bildades i september år 2000.**

Då var medlemsantalet ett trettontal. Nu vid ingången av år 2003 har medlemsantalet ökat till 48 personer. Av dessa är 77 % (37 st.) opererade/behandlade. Och med en relativt låg medelålder och mycket livaktigt deltagande.

Vid vår senaste sammankomst i januari 2003 i Umeå, som var en talkurs med vidhängande årsmöte, var deltagarantalet ett trettiotal.

Som föreläsare var professor Bo Littbrand, chefslogoped Käte Alrutz samt inbjudna från Laryngfonden Gunnar Persson och Kaarlo Vuolle.

Bo Littbrand föreläste om strålning, nya metoder, hur kroppen påverkas, verkningsgrad samt biverkningar. Käte Alrutz föreläste om tal-ät och sväljsvårigheter.

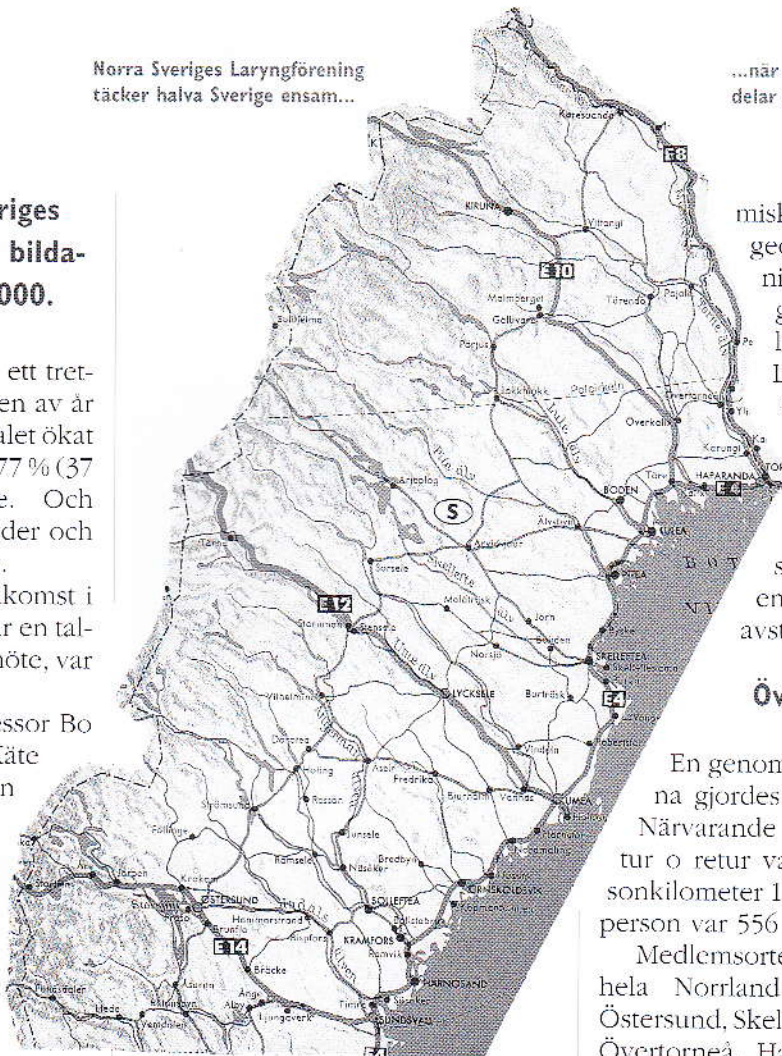
Gunnar Persson och Kaarlo Vuolle redogjorde om fondens verksamhet och ekonomi. Det ställdes många frågor som besvarades så att många frågetecken rätades ut. En givande dialog uppstod under föredragen.

Talkurs

Sammankomsten som pågick under två dagar, med övernattnings och gemensam middag, gav många tillfällen till att deltagarna fick "prata av sig", utbyta erfarenheter, få tips samt att känna gemenskap med

Norra Sveriges Laryngförening täcker halva Sverige ensam...

...när de tio övriga föreningarna delar på den andra halvan.

miska situation. Vårt geografiska upptagningsområde är ju glesbefolkat och långt mellan orterna. Det gör att det blir dryga kostnader för oss för resor/kost och logi. Och vi kan inte klara av att ha sammankomster på en dag på grund av avstånden.

Övertorneå-Umeå 82,2 mil

En genomgång av reslängderna gjordes vid senaste träffen. Närvarande medlemmars resor tur o retur var ihopräknat i personkilometer 11.886 och snittet per person var 556 Km

Medlemsorterna är spridda över hela Norrland som: Strömsund, Östersund, Skellefteå, Luleå, Boden, Övertorneå, Harads, Morjärv, Sollefteå, Kalix, Sundsvall, Töre, Umeå, Härnösand ETC. Längsta resan var Övertorneå-Umeå ToR 822 Km.

Det framgår ju klart att det är orealistiskt om vi har endast ett möte per år (som då blir årsmöte) att bedriva föreningen. Vi är i stort behov att få hjälp av någon slags Norrlandstillägg/bidrag för att kunna bedriva vår verksamhet.

Men vi kämpar vidare och hoppas på framtiden.

*Styrelsen i
Norra Sveriges
Laryngförening*

andra i liknande situation i stället för att sitta hemma och grunna.

Sammantaget med föreläsningarna blev det en mycket lyckad sammankomst. Det syns att behov finns för liknande träffar och att det kan bedömas som mycket bra rehabilitering och eftervård. Många brev och tackkort har skickats till styrelsen efter mötet.

Långa avstånd och dyra resor

Men det finns mörka moln på himmelen också. Det gäller vår ekono-

En julhälsning från oss i Halland

– Text och foto Elisabeth Frost-Josefsson –

Söndagseftermiddagen den 1 december 2002, träffade vi 26 st i Hallandsföreningen och åt vårt årliga julbord.

För fjärde året i rad intogs detta på Lizzies café. Ett underbart ställe ca 1 mil norr om Halmstad på gamla vägen mot Falkenberg.

Åke Karlsson och Ingrid Karlsson

Vi möts redan vid dörren av förfriska dofter, värmen från en härlig brasa och en skön och lugn julstämning. Bi börjar med glögg, pep-

Roif Movert, Lena Lagesson och Margareta Boström

parkakor och Kvibille ädelost. En härlig kombination. Därefter dukas maten fram, först det kalla med sill, lax, patéer m.m., sedan kommer varmrätterna framdukade på bänken in mot köket. Fast man egentligen är mätt nu så fortsätter man med gröt, struvor och godis. Stämningen är på toppen och vi konstaterar att egentligen har vi det förbaskat bra. Efter detta goda skiljs vi åt med att önska varandra en riktigt God jul och Gott Nytt År och hoppas att nästa år skall bli lika trevligt i vår förening med många olika aktiviteter och träffar.

Gården är mannens föräldrahem och har varit inom släkten sedan

Asta Svantesson, Kenneth Danfelter och Margareta Enelund

Friedel och Claus Strassburg

den byggdes. För 12 år sedan öppnade Lizzie café i den då ombyggda gamla ladan. Här serveras mat och kaffe, på vinterhalvåret bara för beställningar men på sommaren är det öppet varje dag. ■

Det måste vi fira!

160 år på samma dag och år

– Text och foto Elisabeth Frost-Josefsson –

Makarna Nilsson delar även på födelsedagen.

Den 27 september fyllde Ella och Holger Nilsson i Halmstad 80 år. Detta firades med öppet hus för vänner och bekanta i en samlingslokal vid deras nya bostad.

De har mycket gemensamt till och med samma år, månad och dag för födelse.

Första gången de träffades var 1935 på skolavslutningen som firades på slottsgården för att hylla den svenske kungen. Dagen var fruktansvärt varm och där var mycket folk. Ella som då var 13 år svimma-

de och blev uppfångad av en skolpojke. Några år senare träffades Ella och Holger på café "Nyktran" och där kom de fram till att pojken som fångade upp Ella var just Holger. De blev sedan ett par och man kan verkligen säga att Ella svimnade i famnen på sin man.

1943 den 13 december gifte de sig här i Halmstad, ett dubbelbröllop med Ellas tvillingsyster Astrid.

Ella har i huvudsak arbetat inom vårdrörelsen fram till sin pension och Holger har arbetat på Östra Bryggeriet. Först som ölkusk som det hette när man körde ut drickat med häst och vagn. Senare blev han titulerad öl- och läskutkörare när det blev bilburet.

De bodde utanför stan i Åled och hade där ett litet jordbruk med hästar, kalvar, grisar, höns och kalkoner. Gården sålde de tidigare i år och har nu flyttat in till Halmstad. ■

Julbord på Blå Korset

– Text och foto Vera Lind –

Den 4 december samlades Uppsalaföreningen för att avnjuta årets första julbord på restaurang Blå Korset på Akademiska Sjukhuset.

Vi var många som hade mött upp. Även några av oss personal som på ÖNH var inbjudna såsom dr Mats Engström och sjuksyster Anna-Lena Tingström.

Vår modiga lucia Yvonne Östlund var underbar. Hon kom i sin vita skrud och deklamerade luciasången och Staffan Stalledräng med sin Servoxapparat. Det är ju som bekant svårt att sjunga som laryn-

Laryngektomerade Yvonne Östlund deklamerade luciasången iklädd vit skrud och luciakrona.

gektomerad. Jag såg en och annan tår hos mina borsdgrannar, mina ögon var överfyllda.

Därefter avnjöt vi det rikliga julbordet som var verkligen gott. Till kaffet kom en ung f.d. operaelev som mycket proffsigt sjöng både Taube och Olle Adolfsson till eget accopangemang på gitarr. Både hon och vår enastående Lucia förtjänade verkligen de varma applåder som följde.

Hela arrangemanget hade vår förträffliga sekreterare Gunilla Beling ordnat. ■

Grattis till 30 år som förening

– Kjell Andersson –

Sydöstra Laryngföreningen firade 30 årsjubileum på hotell Ekoxen i Linköping den 16 november 2002.

Den 16 november 1972 startades föreningen med bl.a. Ann-Britt Eriksson från Finspång som en av initiativtagarna. Namnet som antogs var Riksföreningen för Laryngektomerade Linköpingsavdelningen. Medlemsantalet var 1974 trettiofyra personer.

Från början fick endast laryn-

gektomerade med anhöriga bli medlemmar i föreningen.

Vi har även många medlemmar inom sjukvården, framför allt Universitetssjukhuset i Linköping som vi har ett mycket gott samarbete med.

Idag får även munhåleopererade (Glossektomerade) och strålade som fått bestående skador av strålningen bli medlemmar. Vid tidpunkten för jubileet var medlemsantalet 186 personer.

Vår förbundsordförande Bo Persson från Östersund deltog i firandet. Förbundet skänkte en penninggåva på 1.000 kronor till föreningen. 54 medlemmar deltog i jubileet där medlemmarna bjöds på en god middag. Efter middagen samlades vi i biblioteket där Ann-Britt berättade hur det hela startade. Sedan blev vi underhållna av två spelmän som blev ett mycket uppskattat inslag. ■

Insamling av röstgeneratorer

**Nordiska Kongressens motto var
"Sträck ut en hand
till varje Land"**

Under den Nordiska Kongressen fick vi i Stockholmsföreningen en mycket fin kontakt med de inbjudna gästerna från Estland.

Logoped Lule Jankovski, dottern Maria Jankovski som var tolk och bosatt i Uppsala, samt laryngektomerade Eve Johansson. Under båtfärden till Stadshuset så berättade Lule om situationen i Estland. Hon berättade att hjälpmedel för de

laryngektomerade var mycket dyrt och sällsynt. Vi kom därför överens om att Stockholmsföreningen skulle försöka bli en länk mellan oss i Sverige och de laryngektomerade i Estland. Tyvärr har vi inte kommit så långt i samarbetet ännu.

Men det finns en sak som vi alla skulle kunna hjälpas åt med. Det är en stor brist på röstgeneratorer i Estland. Dom är dyra. De får liten ekonomisk hjälp. Talventilen har ännu inte introducerats som ett självklart talhjälpmedel.

Nu har vi ett upprop till alla er som har en röstgenerator liggande i

byråådan och som ni skulle kunna avvara. Det är akut med två laryngektomerade som har stora svårigheter

Vi har en Servox, men det saknas fortfarande en. Och på sikt behövs det ännu fler.

Vi uppmanar också alla logopedier att hjälpa till. Ni är ett ovärderligt stöd för oss med talhandikapp. Se över förråden av röstgeneratorer för att hjälpa några laryngektomerade i Estland att kunna prata med andra.

Styrelsen i Stockholmsföreningen ■

Ett kåseri från Gösta Bergqvist som är laryngektomerad

SÄG MIG, SOVER DOKTORN?

På vintern när det är kallt och luften blir torr får vi som är strupcanceropererade ofta mycket tråkiga bekymmer med infektioner i andningsvägarna.

Små sprickor uppstår i slemhinnorna, droppar av sipprande blod blandas med segt gult slem och blir till små bollar, som täpper till i luft-rören; det blir svårt att andas, en mycket obehaglig känsla och ibland grips man av panik.

Lilly, min fru, som har blivit expert på området, säkert den bästa i landet, har själv hittat på en utomordentligt effektiv, men ack så smärtsam behandlingsmetod.

Hon doppar en lagom stor frottéhandduk i hett vatten, som hon sedan virar runt min bröst-korg och med händerna ställda på kant bankar hon mig hårt i ryggen.

Behandlingen är påfrestande; andningen övergår snabbt till ett ansträngt flåsande, det låter förskräckligt, men efter en stund, det kan dröja upp till en halvtimme, kommer de blodblandade slembollarna farande ut genom hålet där struphuvudet tidigare satt.

En effektiv, men som sagt en mycket ansträngande metod.

Plötsligt en dag fick jag smärtor i buken och efter ett dygn med olika resultatlösa behandlingsmetoder tog vi en taxi upp till AKUTEN på Södersjukhuset.

Doktor kände på magen och ställde snabbt en rätt diagnos: blindtarmen är inflammerad.

Att före operationen bli rakad och klädd i en nytvättad, men alldeles för stor vit skjorta och långa bomullsstrumpor i samma färg är en ceremoni, som innebär att pulsen stiger och tankarna far iväg i olika bisarra banor.

– Lite lugnande, säger plötsligt en vänligt leende sjuksköterska och kör en trubbig nål i en intet ont anande oskyldig skinka.

I samma sekund dyker en yrvaken sängtransportör upp och högt ropar han mitt namn. Nu finns det ingen återvändo; snart skall man vara i händerna på en nervös operatör, som kanske opererar för första gången och för säkerhets skull ber jag till Gud:

"Käre Gud! Se till att det blir en van gubbe och inte en praktikant, som skall lära sig att operera på mig!"

Sängtransportören har varit på fest, det märks meddetsamma; han doftar kosken med lingondricka och gång på gång kör han fel.

"Det är ingen ordning på det här hemska stället", hör jag honom muttra för sig själv och när han skall svänga runt hörnet följer halva väggen med.

Kuvertet med papper, som ligger på sängen och som narkosläkaren skall ha, ramlar ner på golvet och när sängtransportören böjer sig ner för att ta upp kuvertet faller han framåt och hamnar med huvudet före på det hårda betonggolvet.

Efter en stund reser han sig upp, han ser tilltufsad ut och det blöder från ett litet sår i pannan; han undrar om han får ställa en personlig fråga.

– Var så god!

– Kan inte du, som ser så oförsämrat frisk ut, ta din säng och själv leta upp en operationssal; jag är ny här, förstår du, och jag passar inte för det här jobbet, nu tänker jag gå hem!

OPERATION

står det ovanför dörren och jag blir kungligt mot-tagen. Fyra vackra, grönklädda och välutbildade operationssköterskor med ett bedårande leende hårt fastklistrat i ansiktet, de har gått på charmkurs på SAS, hälsar välkommen till en operation, som de hoppas skall gå bra och helst utan stora problem.

– Operationen kommer att pågå i ca två timmar och tio minuter i en första fas och sedan, efter vår lagstadgade kafferast, i ytterligare tjugo minuter. Chefsoperatör, docent Lage Nilsén och hans crew önskar dig inte enbart välkommen utan också lycka till: sov gott!

Och medan de grönklädda damerna högljutt, och i munnen på varandra, samtalar om sina välartade barn och hur svårt det är att få tid i tvättstugan förbereder de mig för operation. De lägger gröna, varma tygbitar ovanpå min kropp och de kontrollerar att jag är jag och ingen annan, som kan tänkas ha trängt sig före och tagit min plats i kön.

– Personnumret stämmer något så när, nu kör vi, säger den ena vackra damen till den andra medan hon rutinerat klämmer in en kanyl i ett kärl i min arm.

– Har ni hört att dom skall dra in 46:an från och med måndag? säger plötsligt damen, som hänger upp påsar med blod i en ställning ovanför mitt huvud. Har ni hört det?

– Nä dra på trissor! Hur skall jag då komma hem? Det är ingen ordning nu för tiden, ni rös-

tar på fel parti, flickor!

På fel parti, tänker jag där jag ligger och väntar på att få somna och slippa se de äckliga plastpåsarna med vätska, som snart skall rinna ner i min kropp.

Vilket parti man skall rösta på är just nu, i detta ögonblick, inte så viktigt; huvudsaken är att jag vaknar efter operationen, det finns de som aldrig och...

Tankarna far hit och dit i okontrollerbara banor och då hörs plötsligt en nasal stockholmsröst i operationssalens båda högtalare:

"Vi har fått in ett brådskande olycksfall, blindtarmen får vänta!"

– Jäklar! Jag som skall hämta Andreas på dagis, fräser en av de grönklädda damerna med en annan tar sig för pannan och svär ve och förbannelse.

– Det är likadant varenda gång jag har bestämt med min kille; då är det någon som tvunget skall hit och bli omplåstrad, kan dom aldrig lära sig att köra som folk!?

Vad jag tycker och tänker är av totalt underordnad betydelse; jag får ligga där jag ligger, under varma gröna tygstycken, med kanyl i armen och med en syrgasmask på bröstet; jag längtar hem!

Det var på det fjärde eller femte dygnet, klockan var tre på morgonen och jag vaknade med ett ryck, jag kunde knappt andas.

Jag gick ut i korridoren och satte mig i en fåtölj. Så småningom dök det upp en vänlig men förvånad undersköterska:

– Varför sitter du här, kan du inte sova?

– Jag har fått en infektion i luftröret och jag skulle behöva en slem sug, kan du skaffa fram en sådan?

Jag kände hur de blodblandade slemklumparna sakta växte, de blev större och större och det blev allt svårare att andas.

– Vi har ingen slem sug på den här avdelningen och skam till sägandes har jag aldrig fått lära mig hur man använder en sådan.

– Ja, men det klarar jag själv, det gäller att få ner slangen på rätt ställe! Säg mej: sover doktorn?

– Karl Olof sover inte, han har två blindtarmar att klara av, svarade undersköterskan och jag fattade ett snabbt beslut.

Jag tar en taxi hem till Lilly, hon vet hur man fixar en sådan här grej, sa jag tyst till mig själv och jag gick in på salen för att byta kläder. Undersköterskan, som förmodligen anade ugglor i mossen, stod plötsligt i dörröppningen och hon undrade upprört vad jag höll på med.

– Jag åker hem till min fru, hon vet hur man

klarar av en sådan här tråkig historia, sa jag i en ton som om det var den självklaraste sak i världen.

– Jag har då aldrig hört på maken! utropade undersköterskan förvånad. Tänker du lämna sjukhuset mitt i natten för att åka hem till din fru och få din nog så allvarliga åkomma åtgärdad, utan tillstånd av doktorn? Nä vet du vad, det var det värsta jag har hört!

Hon var inte glad, det kan man inte påstå, den lilla undersköterskan.

– Nu stannar du här tills Karl-Olof kommer upp från operation och hör sen!

– Ja, men du hör ju själv hur dålig jag är! Snart kan jag inte andas alls och tänk om jag avlider, då får du avsked på ett grått papper, har du tänkt på det?

– Avlider! fnös undersköterskan indignerat. Du avlider minsann inte så lätt, det kan jag inte tänka mig.

Jag satte mig i fåtöljen i korridoren; vid stolsbennet stod min portfölj med mina grejer, jag var beredd på en snabb hemfärd.

Förmodligen hade jag slumrat till; jag kände en hand på min axel och vänlig röst som sa:

– Jag hörde att du har fått en bronkit och att din fru är expert på området, då är det väl bäst att du åker hem till henne!

När jag steg innanför dörren klockan halvsex på morgonen undrade förstås Lilly om jag hade rymt från sjukhuset.

– Jag håller på att dö, jag kan knappt andas, ta fram en frottéhandduk är du snäll.

Det tog en halvtimme, eller något mer, innan tre blodiga slem bollar, utan någon som helst förvarning, kom utflygande från hålet i halsen och jag föll ihop, som en utslagen boxare; jag var totalt slut och då ringde telefonen.

– Hej! Det är Karl-Olof på Södersjukhuset! Din man kom iväg alldeles för snabbt, han skulle ha ett recept på olika saker, hur mår han nu?

– Han kommer att överleva, men kommer säkert inte att vakna förrän tidigast i kväll någon gång, han är utpumpad den stackarn, svarade Lilly och hon tillade vänligt:

– Du skall ha ett stort tack för hjälpen med den inflammerade blindtarmen.

– Tack själv! Vi brukar ta stygnen efter...

– Tänk inte på det du, stygnen tar jag själv! Ha det så bra och än en gång: tack för hjälpen och hej då!

PS. Förmodligen är jag den ende patient i landet, som har lämnat ett sjukhus för att åka hem till sin fru och få en allvarlig åkomma åtgärdad. **DS**

Umeås första professor i logopedi installerad

– Karin Brunnegård, Leg logoped, Enheten för logopedi, Umeå Universitet –

Med glädje kan vi meddela att Umeå universitets första professor i logopedi, Jan van Doorn, installerades vid en högtidsceremoni i Aula Nordica lördagen 9 november.

Jan van Doorn kommer från Sydney, Australien. Hon tillträdde sin professur 15 september i år, från årsskiftet kommer hon även att vara utbildningsföreståndare vid Enheten för logopedi, Institutionen för klinisk vetenskap, Umeå universitet. Sin grundutbildning har den nya professorn inom fysik, hon tog sin magisterexamen i fysik vid Adelaide University 1970. Jan van Doorn anställdes 1975 som lektor vid fysikfakulteten vid University of New South Wales och det var också där hon arbetade på sin avhandling om akustiska särdrag i talet vid cerebral pares. Åren 1979-87 var hon lektor vid Cumberland College of Health Sciences. Sedan 1990 har Jan van Doorn varit anställd som lektor på School of communication sciences and disorders vid University of Sydney. En period var hon kursföreståndare för logopedutbildningen. Jan van Doorn har också varit ansvarig för forskarutbildning och handlett flera logopeder för deras doktorsavhandlingar. Som det formuleras i Umeå universitets skrift om de nya professorerna: "Hon har använt sin bakgrund inom fysiken för att bygga broar mellan teknologi och talpatologi genom att göra akustik,

analys och talteknologi tillgänglig för kliniska experter och för användning i klinik och forskning". Umeå är inte helt nytt för professor van Doorn, hon har tidigare varit gästprofessor vid Umeå universitet genom ett samarbete mellan Institutionen för fonetik och Enheten för logopedi, senast under våren 2001.

Jan van Doorn

Under föredragen som föregick högtidsceremonin föreläste professor van Doorn över ämnet "Applications of acoustic speech analysis in speech pathology". Att få lära sig att första spektrografer utvecklades i USA under andra världskriget och att syftet var att avlyssna fiendens meddelanden var lite extra kuriosa som gav en intressant inledning till ämnet. Jan van Doorn gjorde en jämförelse mellan 1945 och idag vad gäller utvecklingen av akustiska mätmetoder. Hon vågade sig också

på att sja om hur det kommer att se ut 47 år framåt i tiden. Den stora skillnaden mellan 40-tal och idag är mängden data som apparaterna klarar av att hantera, storleken på utrustningen och hastigheten i databehandling. Idag är utrustningen för det mesta datoriserad men vi använder fortfarande spektrogram som ett sätt att analysera talsignalen. I vår tid har logopeder nytta av akustiska mätmetoder i kliniska sammanhang, t ex i arbete med patienter med röststörningar eller hypernasalitet, både i bedömning och terapिसammanhang. Om ytterligare 47 år kan man vänta sig att apparaterna är mindre, snabbare och att vi hittat fler sätt att applicera mätmetoderna i arbetet med våra patienter.

Vid Enheten för logopedi ser vi med förväntan fram emot den betydelse det kommer att ha för logopedutbildningen vid Umeå universitet att ha fått en professor som tillför nya perspektiv, dels som internationellt rekryterad, dels med annan yrkesbakgrund än logoped. Möjligheterna att bedriva forskning vid vår enhet ökar också i och med att en doktorandtjänst i logopedi med professor van Doorn som handledare kommer att inrättas. Vi tror att Jan van Doorn är väl lämpad att ta över stafettpippen från tidigare kursföreståndaren Elisabeth (Sederholm) Lindström. Denna lämnade tjänsten som kursföreståndare efter att ha utfört ett storartat arbete som ledare för logopedutbildningen i Umeå från dess start 1997 till hösten 2001. ■

Hemsidan ligger äntligen ute på Internet

Efter en del trassel med den server som vi använt tidigare ligger nu hemsidan på plats. Gör ett besök på den! Den är både rolig och informativ,

WWW.laryngförbundet.nu

Taltjänst och Teletal

– ett hjälpmedel som många inte känner till

– Text: Carin Ronström, Foto: Gunnar Schneider –

Taltjänst och Teletal finns till för personer med tal – röst eller språksvårigheter.

Syftet är att man ska kunna göra sig förstådd och göra sin röst hörd i olika situationer, även om man t.ex. har ett otydligt tal, eller har svårt att läsa och skriva.

En taltjänsttolk fungerar som ett slags levande kommunikationshjälpmedel, och anpassar sig efter användarens önskemål och behov.

Hur kan då personen som arbetar på taltjänst förstå bättre än vad t.ex. hon eller han i kassan på banken gör?

En förutsättning är att användaren och taltjänsttolken träffas för att lära känna varandra. Tolken lär sig hur varje enskild person, eller brukare, kommunicerar. Ibland kan det räcka med att man träffas en eller ett par gånger, andra tillfällen kan det behövas ytterligare några tillfällen. Taltjänst är alltså inte utrustade med någon extra god hörsel, special öron eller liknande!

När kan man ha användning av taltjänst och Teletal?

Taltjänst kan sägas ha tre funktioner;

- Talstöd eller taltolkning
- telefonstöd

– skriv- och lässtöd, t.ex. anteckna vid möten, skriva brev till myndigheter, läsa upp brev och artiklar.

Brukaren avgör hur och var tolken skall användas. Det kan gälla ett läkarbesök där man anar att doktorn skall missförstå vad man säger. Man kan då ta med sig en taltjänsttolk till läkarbesöket. Tolken kan då gå in och förtydliga när det behövs (talstöd) eller repetera ordagrant vad brukaren säger (taltolkning). Brukaren avgör vilken metod som används.

Andra situationer kan vara föreningsmöten, kontakt med myndigheter, anställningsintervju eller besök hos frisören!

Carin Ronström

”Ring tillbaka när du nyktrat till”

Att ringa telefonsamtal där man först kommer till en växel kan vara svårt om man har ett otydligt tal. Möts man av en oförstående eller okunnig person kan man få beskedet; ”Ring tillbaka när du nyktrat till” eller liknande. Ett alternativ är då att ringa så kallade trepartssamtal genom taltjänst eller Teletal. Till Teletal kan man ringa från hela landet för att få trepartssamtal uppkopplade mellan personen som behöver talstöd, den han eller hon vill ringa upp och en teletaltolk. Tolken kanske behöver förtydliga i växeln så att man kommer till rätt person. Därefter kanske tolken inte behöver användas mer, utan håller sig i bakgrunden. Tolken finns med och kan under samtalet komma in och förtydliga, om det skulle behövas. Alla som jobbar på Teletal har stor erfarenhet av att arbeta med personer med talsvårigheter. Tolken håller sig i bakgrunden så mycket som möjligt under samtalet och kommer bara in och förtydligar när det behövs. Att ringa till Teletal kostar bara en markering, oavsett vart man ringer ifrån och hur länge man pratar. Teletal har öppet på vardagar mellan klockan 09.00 – 20.00.

Om man har svårt att läsa eller skriva

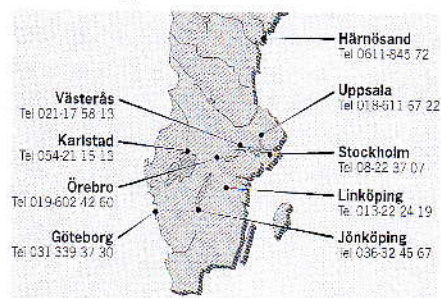
Behöver man mer stöd i form av en eller samma telefonist eller tolk, eller om ärendet kräver att tolken förbereder sig kan man istället använda taltjänst. Man kopplar då upp trepartssamtal precis som på Teletal.

För personer som av någon anledning har svårt att läsa och skriva, t.ex. efter en stroke kan taltjänst även fungera som ett skriv- och lässtöd.

Tolken är helt neutral och återger ordagrant utan att lägga in egna synpunkter. Man arbetar efter de tolketiska riktlinjerna som gäller även för teckenspråkstolkar och språktolkar. Naturligtvis gäller tystnadsplikten både för personalen på Teletal och taltjänst. Man för inga journaler eller anteckningar på vad som görs. Eventuella anteckningar är brukarens handlingar. De flesta som arbetar på taltjänst är logopedier eller arbetsterapeuter.

Att använda taltjänst är kostnadsfritt. Man behöver inte ha någon remiss för att komma till taltjänst eller Teletal.

I Stockholm är taltjänst beläget på Tolkcentralen. Där finns även texttelefonverksamheten. För närvarande är det Poul Poulsen som arbetar på texttelefonverksamheten i Stockholm. Här kan man få texttelefon och fax förskrivet som hjälpmedel vid behov. Istället för att ringa kan man skicka ett nedskrivet meddelande genom faxen.

Taltjänst ligger under landstinget och finns i 9 landsting eller sjukvårdsregioner i landet. Teletal drivs på försök sedan 1998. Post- och Telestyrelsen har upphandlat tjänsten av Stockholms läns landsting. Den drivs av Tolkcentralen i Stockholm. ■

Tel. Tolkcentralen i Stockholm 08 – 406 73 90

För mer information om taltjänst i Sverige, gå in på:

www.tolkcentralen.org

Föreningsmöten i 1700-tals miljö

– Text och Foto: Gunnar Schneider –

Det är tur att inte våra medlemmar är lika gamla som våra möteslokaler

Stockholms Läns Laryngförening hade årsmöte den 6 mars 2003. Själva mötet är kanske inte så mycket att orda om. Mer än att föreningen bjöd på mycket goda smör-

kan att bli en början till ett fint samarbete över gränserna. En insamling av röstgeneratorer är redan på gång, två har nog skickats när du läser detta, (se uppmaningen på annan plats i tidningen). Sist men inte minst har vi alla våra rökinformatörer som är ute i skolorna och försöker att få vår nästa generation att

det finns någon som vill berätta om sin "lilla pärla", som faktiskt inte behöver vara en plats!

Vi håller till på en mycket gammal malmgård. Kristinehovs Malmgård. Idag består den av en huvudbyggnad med två flyglar med en liten gård mellan. Där har vi alla våra möten. Styrelsemöten, medlemsmöten, cirkclar osv.

Det är snedslitna trappor, slitna skurgolv, högt i tak, dörrfoder och fönsterfoder är breda med mycken snickarglädje. Fönstren är visserligen dubbla med ett går inåt och det andra utåt och med gamla fina hakar som den klantigast av alla tjuvar lätt skulle klara av att öppna.

Inredningen är genuint gammaldags även om det finns en del moderniteter. Utedasset har ersatts av vattenklosetter. Isbilen med sina isblock har slutat komma för länge sedan och kylar ha installerats. Gas-

Några av deltagarna i våren cirkel: Fr.v Gunn Segerberg, Harriet Andersson, Majken Kauppi, Rune Mohlin, Birgit Blange som är cirkelledare, Viola Landewall och Leikny Johansson-Mohlin.

gästårtor som "vår egen kock" Bert hade tillverkat. Valberedningen fick ett lätt arbete, genom att fråga om alla som var i tur att avgå, ställde upp på omval. Och våra medlemmar hade inget att erinra. Tydligt gör vi ett ganska bra jobb!

Gunnar Schneider valdes om som ordförande, Birgit Blange och Ewa Mannerlid fick nytt förtroende som ordinarie ledamöter. Och vem skulle kunna rubba Svante Edman från sin suppleantplats? Nej, hela styrelsen är intakt och kommer att fortsätta sitt arbete med att få en så aktiv förening som möjligt med.

Våra månadsmöten, på försök ska vi också ha ett par dagmöten under våren. Studiebesöken blir allt fler för varje år. Cirkelverksamheten har utökats till en cirkel både på våren och hösten. Samtidigt kommer sannolikt en del spontana aktiviteter att genomföras.

Kontakten med logopeden Lule Jankovski från Estland hoppas vi

Salongen i vänstra flygeln

aldrig tända sin första cigg. Och kanske få någon att sluta.

Lugna möten

Jag vet inte om våra möten blir så lugna därför att de genomförs på en sådan lugn, trivsamt och historisk plats. Därför kan jag inte låta bli att berätta om Stockholmsföreningens "pärla".

Våra tidigare berättare i serien "Min Pärla" har slutat skriva så nu får jag ta vid i detta nummer. Men jag hoppas givetvis att det ute i lan-

spisen fick sin sista pollett omkring 1955. Oavsett detta så finns den gamla känslan kvar. Har man bara lite fantasi så lever man sig lätt tillbaka till sådär 1876.

Vi är lyckligt lottade som har förmånen att få utnyttja dessa charmiga lokaler. Vi önskade att alla hade samma förutsättningar.

Hela härligheten kostar dessutom endast 800 kronor om året.

Inte konstigt att det här är Stockholmsföreningens "pärla"

Kristinehovs malmgård. Bilden är tagen från f.d. Gubbusets gårdspan.

Kristinehovs Malmgård

Kristinehovs Malmgård är belägen på den nordvästra delen av Södermalm. Ett stenkast från Västerbrons södra fäste och erbjuder idag lokaler i en lugn och trivsamt atmosfär.

Många malmgårdar anlades på 1600- och 1700-talen av borgare i Stockholms stad, som ville ha en bostad utanför den trånga och instängda miljön i Gamla Stan. På malmgårdarna kunde man ha alla handa boskap och odla frukt, bär och grönsaker.

Kristinehov var en sådan malmgård uppförd på 1790-talet av en framgångsrik borgare och grosshandlare vid namn Georg Fredrik Diedrichsson. Huvudbyggnad och två flyglar är bevarade, medan stall och ladugård etc. är rivna.

Stockholms stad köper malmgården

Diedrichsson, testamenterade malmgården till Borgerskapet att tjäna som gubbus, dvs. ålderdomshem. Egendomen såldes efter hand till Stockholms stad och huvudbyggnaden och östra flygeln förvaltas numera av Högalids Medborgarhusförening för uthyrning till föreningar och enskilda.

Många är de som idag besöker gården Kristinehov, Kristinehovsgatan 2. De kanske går dit på en studiesammankomst eller ett PROMÖTE i den nuvarande föreningsgården och trivs i den fina atmosfären som ännu finns kvar i huvudbyggnaden och i de två flyglarna.

Kristinehovs malmgårds historia

Redan 1702 nämndes Kristinehovs Malmgård och tillhörde då uppborrdsmannen Hans Andersson Dotheem. Elisabeths gifte sig med Engelbrecht Gother och området övertogs av Slakten Gother. Flera små tomter sammanslogs av maken och i början bodde endast trädgårdsmästaren Petter Åkerman och en "trädgårdsgosse" där. 1755 finns uppgift om att en "egen gård och malmgård" beboddes av Gother med familj och trädgårdsmästare Erik Hallgren.

Elisabeth Dotheens och Engelbrecht Gothers son står 1765 som ägare till en gårdstomt på Södermalm utom Horns Kroken mellan Hornsgatan och Siöen som vi benämner Kristinehov. Han dog 1775.

1726 såldes egendomen till den

kände klädesfabrikören, titulärkommersrådet Carl Gustaf Apiarie. Tre år senare övertog grosshandlare Georg Fredrik Diedrichsson gården då den stora blomstringstiden kom.

Nu revs de gamla husen och den nuvarande byggs. I området fanns också en iskällare, en portvaksstuga och altan. Bakom flygeln låg uthus, stall, ladugård, vagnshus, selkammare och portskjul.

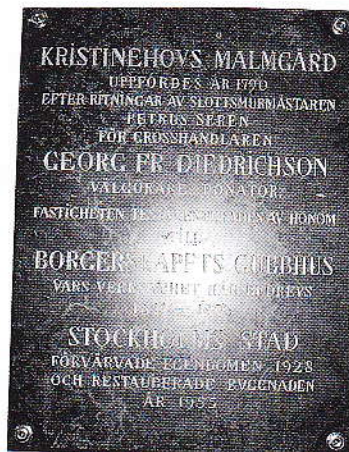
Pengar till detta tjänade Diedrichsson genom handel och egen tillverkning.

1799 blev Diedrichsson ledamot av Gubbusstyrelsen. Gubbuset en institution för "män i nöd" från Stockholms Stads Borgerskap. 1806 skrev han sitt testamente och donerade det till Gubbuset.

Diedrichsson dog 1807 och Gubbusinrättningen kunde tillträda sin gåva 1812. När Gubbuset övertog byggnaderna gjordes del förändringar. Man byggde till flyglarna och gårdsplanen fick den storlek den har idag.

Den stora salen i huvudbyggnadens bottenvåning var då matsal. På söndagarna blev det andaktsrum. Kyrksalen besöktes ofta av Märta Helena Reenstierna (Årstafrun) på Årsta gård och skrev om dessa i sin dagbok. Gubbusets behov av utrymme växte allt mer, likaså stadens behov av mark. 1895 avyttrades därför delar av ägorna. För pengarna som Gubbuset fick byggde de sitt nya hem som används än idag under namnet Borgarhemmet.

1907 sålde Gubbusdirektionen

Denna skylt sitter i huvudbyggnadens entré

Gubbbuset som idag heter Borgarhemmet

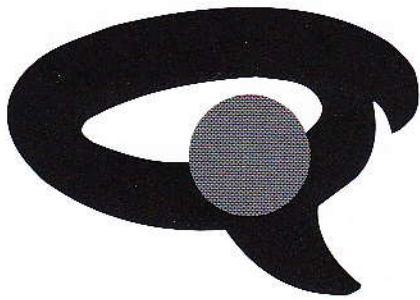
en del tomter till ett konsortium. Stockholms stad köpte ägorna en bit i taget. Malmgården köptes för 1.350.000 kronor år 1927. 1934 är tomten på 1.640 m² och blivit ett kulturreservat.

När stadens övertog malmgården hyrdes lägenheterna ut till ensamma mindre bemedlade personer. År 1943 bodde två familjer i huvudbyggnadens övervåning medan det i flyglarna bodde ca 24 personer och

hade en yta på ca 11m² var.

1937 sökte Högalids Medborgarhusförening tillstånd att få hyra Kristinehovs malmgård. Det beviljades 1943 och det beslutades om iordningställande av malmgården till samlingslokaler. Kostnaderna beräknades till 187.000 kronor och staten skulle bidra med 25 procent. 1955 genomfördes en stor restaurering och Högalids Medborgarhusförening kunde flytta in i hela huvudbyggnaden och den ena flygeln och starta olika aktiviteter. Av misstag revs kakelugnen i bottenvåningens stora sal, en träpendang har övertagit kakelugnens plats.

Den andra flygeln används av Vännernas samfund, kväkarna, för olika föreningsaktiviteter. ■

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

*i kamp mot
strup- och munhålecancer*

Laryngfonden – en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet – står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt inom

områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landsting och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

Bidrag och gåvor emottages tacksamt på:

**Bankgiro: 5936-5338 • Postgiro: 90 02 02-3
91 82 58-5**

Ansökningsblankett för bidrag finns hos:

STIFTELSEN LARYNGFONDEN
Barks Väg 14 / 170 73 SOLNA / tel: 08-655 40 01
e-mail: laryngfonden.kansli@telia.com

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET

läns och regionalföreningar

med kontaktpersoner

Laryngföreningen Dalarna

PER TESTAD

Kung Magnigatan 19, 791 51 Falun
Tel: 023-267 17

Laryngföreningen Gävleborg

SIV BAGLIEN

Oxtorget 1 B, 2 tr.
826 32 Söderhamn
Tel & Fax: 0270-164 59
Mobil: 070-548 60 39

Norra Sveriges Laryngförening Umeå

BO PERSSON

Övre Hantverksgatan 20A
831 86 Östersund
Tel: 063-12 30 41
Mobil: 070-512 51 96
E-post: bo.persson.laryng@telia.com

Hallands Laryngförening

PER-OLOF JOSEFSSON

Bokgatan 6, 310 41 Gullbrandstrop
Tel: 035-536 78

Stockholms Läns Laryngförening

GUNNAR SCHNEIDER

Henriksdalsringen 45, 131 32 Nacka
Tel&Fax: 08-615 03 24
E-post: schneider@chello.se

Sydöstra Laryngföreningen

KJELL ANDERSSON

Rättarvägen 4, 612 31 Finspång
Tel: 0122-155 47
E-post: kjell.sven-olof.andersson@spray.se

Södra Sveriges Laryngförening

LENNART JOHANSSON

Per Albin Hanssons väg 56 B,
214 63 Malmö
Tel: 040-96 23 40

Laryngföreningen Göteborg

Box 12053, 402 41 Göteborg

GÖSTA JORIEDE

Tiokampsgången 2
418 39 Göteborg
Tel & Fax: 031-56 35 41

Uppsala Laryngförening

STIG JOHANSSON

Tunagatan 37 D, 753 37 Uppsala
Tel: 018-25 28 63

Västmanlands Laryngförening

KAARLO VUOLLE

Lerkärtsgratan 10, 732 51 Västerås
Tel: 021-41 74 76

Laryngföreningen i Örebro och Värmlands Län

STEN-OVE PETTERSSON

Styrbordsgatan 12, 652 27 Karlstad
Tel: 054-21 87 35

KAPITEX

Trachinaze+Plus

Stomafiltret utan klister – det bästa för dig och din hud. Renar, värmer och fuktar luften, skapar ett bra andningsmotstånd. Lämpligt för dig med känslig hud, och för dig med djupt liggande stoma. Enkelt att använda, diskret och lättburet. Fungerar även med röstventil.

Specialisten på Laryngotomier och Tracheostomerades andningsvägar

Önskar du mer information, ring eller skriv till logoped Lena Lageson.

Kapitex Scandinavia, Karlsrovägen 39, 302 35 Halmstad, Telefon/Fax: 035 / 10 46 49

E- Mail: lena.lageson@telia.com

www.kapitex.com

Viktig produktinformation!

Nu finns **SERVOX®** digital röstgenerator
i vårt produktsortiment

Fördelar med **SERVOX®** digital:

- Nickel-metall-hybrid batterier.
- Kan användas 8 tim på fulladdat batteri.
- Kan laddas 1000 ggr på ca 3 år vid normal användning.
- Går att laddas "halvtomt", ingen minneseffekt på batteriet.
- Bättre batteri i nya **SERVOX®** digital än i äldre modell.
- Går att programmera patientanpassat med hjälp av ett datorprogram.
- Atos Medical erbjuder utbyte av äldre **SERVOX®**-modell mot en ny **SERVOX®** digital till rabatterat pris.

Beställningsinformation

Artikelnummer	Artikelspeci kation
17 139	SERVOX® digital röstgenerator. Innehåller: SERVOX® digital röstgenerator. Batteriladdare, 2 st. NiMH batterier Midjeväska/holster Bärrem CD-ROM Instruktionsmanual
17 175	Programmeringsset (datorkabel, titanhölje och mjukvara)
10 852	Oral adapter (munrör och adapter)